

بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی بر ایجاد اعتماد در روابط خانوادگی در استان زنجان در سال ۱۳۸۵

علیرضا جعفری^۱، سید رسول تودار^۲، هادی ابوالفتحی^۳، بهرام بابازاده^۳، مجید محمودی^۴

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی بر ایجاد اعتماد در روابط خانوادگی بود. **روش:** تعداد ۴۰۰ خانواده در پژوهش حاضر شرکت داشتند که به روش تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند و ابزار مورد استفاده در پژوهش پرسشنامه ۶۸ ماده‌ای بود که با روش لیکرت نمره گذاری شد و اطلاعات بدست آمده با آزمون آماری t به کمک نرم افزار SPSS مورد پردازش قرار گرفت. **نتایج:** نتایج بررسی‌ها نشان داد: ۱- خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد داشتند در مقایسه با خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد نداشتند بر

۱- عضو هیأت علمی گروه روانشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر (نویسنده مسؤول) Persianarj@yahoo.com

۲- عضو هیأت علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد چالوس

۳- عضو هیأت علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکز

۴- عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

اساس نتایج حاصل از آزمون T مستقل از اعتماد بیشتری در روابط خانوادگی برخوردار بودند؛
۲- بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می‌کردند با
افرادی که در سایر شهرها زندگی می‌کردند تفاوت معنادار وجود داشت؛ ۳- بین نمرات
اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که دارای مقاطع مختلف تحصیلی بودند تفاوت معنادار وجود
داشت.

واژه‌های کلیدی: اعتماد - روابط خانوادگی - نقش - دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی

مقدمه

بر طبق آمار سال ۷۴ تعداد ازدواج ثبت شده در کل کشور ۴۶۳۴۸۷ و تعداد طلاق ۲۹۳۱۲
و نسبت طلاق ۶/۴ بوده است که این میزان ازدواج ۳۳۲۶۲۹ در شهرها و ۲۵۴۶۹ طلاق و نسبت
طلاق ۷/۶ در شهرها و بقیه مربوط به نقاط روستایی است.
۱۶۴۸۰ مورد ازدواج ۷۵۹ طلاق، ۴/۶ نسبت طلاق مربوط به کل استان و ۱۰۹۲۲ مورد
ازدواج ۶۶۳ مورد طلاق ۵/۷ نسبت طلاق مربوط به نقاط شهری است و بقیه مربوط به نقاط
روستایی است.

آمارهای یادشده در مورد ازدواج و طلاق اشاره گذرا به مفهوم اعتماد و بی‌اعتمادی دارد
و مفاهیم بیان شده در آن به تنهایی نمی‌تواند ما را در خصوص یافتن عوامل واقعی بوجود
آورنده اعتماد و راه‌های از بین بردن بی‌اعتمادی به ما کمک نماید.

اعتماد مفهوم کانونی در نظریات کلاسیک جامعه‌شناسی و نیز محور تئوری‌های نوین
سرمایه اجتماعی و زمینه تعاملات و روابط اجتماعی است. در واقع مفهوم اعتماد در دیدگاه
صاحب‌نظران جامعه‌شناسی جایگاه ویژه‌ای دارد. اعتماد را می‌توان مهمترین پارادایم نظم و
محور تفکرات جامعه‌شناسی نظیر دورکیم و تونیس قلمداد کرد. اعتماد در عین حال بستر
تعاملات و روابط اجتماعی است و در واقع اجازه می‌دهد که افراد به راحتی با یکدیگر ارتباط
برقرار کنند و به واسطه این تسهیل‌کنش است که از اعتماد به عنوان یکی از مهمترین ابعاد

سرمایه اجتماعی یاد می‌شود (کلمن، ۱۳۷۷، ۴۵۶). هر چه اعتماد در جامعه ای بالاتر باشد احتمال همکاری هم بیشتر خواهد بود و نیز خود همکاری موجب ایجاد اعتماد می‌گردد.

پاتنام معتقد است که هنجارها از طریق سرمشق شدن و اجتماع شدن و نیز از طریق مجازات‌ها به افراد جامعه تلقین و تثبیت می‌شوند. یکی از این هنجارها، اعتماد است. اعتماد یکی از عناصر ضروری تقویت همکاری است و عنصری غیراختیاری و ناآگاهانه نیست و مستلزم پیش بینی رفتار یک بازیگر مستقل است. شما برای انجام کاری صرفاً به این دلیل که فردی (یا نهادی) می‌گویند آن را انجام خواهید داد، به او اعتماد نمی‌کنید؛ بلکه تنها به این دلیل به او اعتماد می‌کنید که با توجه به شناخت از خلق و خوی او، انتخاب‌های ممکن او، تبعات و توانایی او حدس می‌زنید که او انجام این کار را برخواهد گزید پاتنام (۱۳۸۰).

نقطه مقابل اعتماد، بی‌اعتمادی است که یکی از علت‌های اصلی فروپاشی خانواده‌هاست. این مسأله در سطح خرد و کلان مورد توجه است در نگرش کلان به موضوع اعتماد، توجه به عوامل ثبات بخش نظام اجتماعی و خانواده به عنوان کوچکترین نهاد اجتماعی در بنا نهادن تعادل در نظام اجتماعی نقش بسیار مؤثری قایل می‌شود. در خصوص توجه به اعتماد به شیوه‌های جامعه پذیری، فرآیند انتقال نسل‌ها، ساده‌ترین و بدیهی‌ترین متغیری است که جامعه شناسی به آن توجه دارد. اگر در خانواده به عنوان کوچکترین نهاد اجتماعی میزان اعتماد رو به افزایش باشد جامعه از تعادل نسبتاً خوبی برخوردار خواهد بود.

در نگاه خرد بر پدیده مذکور تنها به خانواده‌ها از آن رو که دوام و پایداری آنها تا چه میزان است، توجه شده است با توجه به آمارهای موجود کشور که مبین پایداری نظام خانواده در ایران است؛ مسأله اعتماد به عنوان یک مفهوم کلی در عین حالی که بخشی از جامعه را در برمی‌گیرد به کل جامعه هم توجه دارد. تأکید مجدد بر نقطه مقابل آن یعنی؛ بی‌اعتمادی و آثاری که در جامعه خواهد گذاشت، اهمیت مسأله مذکور را به خوبی روشن می‌سازد.

زتومکا برای تکمیل مفهوم پردازی اعتماد به تعیین پایگاه هستی‌شناختی این مقوله می‌پردازد و پایگاهی سه بعدی و پیچیده از اعتماد را تشکیل می‌دهد و بیان می‌کند. در اولین پایگاه اعتماد یک نوع، رابطه کیفی است. با آنکه بطور اولیه یک انتظار و تعهد یک طرفه است، که همیشه در یک رابطه حاصل می‌شود، آن زمان که کنش اعتماد کردن، برانگیزنده

تقابل به مثل است، اعتماد مبادله‌ای مستقیم است؛ یعنی اینکه در برگشت دادن اعتماد دو جانبه، اعتماد حاصل می‌شود، اما مبادله غیر مستقیم اعتماد زمانی است که، اعتماد یک جهت گیری انجام پذیرفته نسبت به دیگرانی است که کنش‌های آنان برای اعتماد کننده مهم هستند. اما این دیگران آگاهی خاصی از اعتماد و اعتماد کننده، ندارند و فقط پاسخ ناغافل است که تنها از طریق کنش‌هایی انجام می‌پذیرد که انتظارات اعتماد شونده به وسیله برآورده شدن نیازها و یا نایل شدن به اهداف خود برآورده شود (عباس زاده، ۱۳۸۴).

اعتماد در دومین پایگاه به عنوان یک ویژگی شخصیتی بیان می‌شود. انگیزه اولیه اعتماد ممکن است به طبقه خاصی از افراد نسبت داده شود، یا در بر گیرنده همه افراد باشد. در موارد بعدی، اغلب مربوط به جهت گیری‌های عمومی، بخشی شده نسبت به جهان از قبیل خوش بینی، گشاده رویی، فعال گرایی، جهت گیری نسبت به آینده، انگیزش پیشرفت و از این قبیل بوده باشد (کوهن و پرساک^۱، ۲۰۰۱).

و بالاخره در پایگاه سوم بصورت قاعده فرهنگی در نظر گرفته می‌شود. به نظر زتومکا نسخه اولیه رهیافت انتخاب عقلانی، به محیطی که قواعد هنجاری افراد را به اعتماد کردن تشویق، یا بر حذر می‌دارد، توجه نمی‌کند؛ یعنی تصمیم به اعتماد کردن یا بی اعتمادی در متن فرهنگی و از قبل موجود گرفته می‌شود. اگر قواعد اعتماد کردن بوسیله یک اجتماع شکل بگیرد و به عنوان واقعیتی بدیهی و خارجی توسط هر یک از اعضا پذیرفته شود، در آن صورت فشار اجبار آور و قدرتمندی، کنش‌های واقعی مبتنی بر اعتماد یا بی اعتمادی را تحت تأثیر قرار خواهد داد (پاتنام^۲، ۲۰۰۰).

در هر جامعه‌ای افراد ممکن است نتوانند به وظایف خود عمل کنند و بخاطر رفتاری‌های کاری و اجتماعی مجبور گردند که مقداری از نقش‌های پدری و مادری خصوصاً در امر آموزش را به دیگران محول کنند، اما عمده وظایف خانوادگی را نمی‌توان به دیگران سپرد، زیرا تعهدات دیگری در قبال تقاضاهای خانواده ایجاد می‌گردد. خانواده با نقشی که در حفظ آداب و سنن فرهنگی و انتقال آن به نسل‌های آینده دارد فرهنگ را زنده نگه می‌دارد. بنابراین،

1 - Cohen and Prusak

2 - Putnam

خانواده را می‌توان نماینده جامعه دانست و ناتوانی خانواده در اجرای کامل کارکردها و وظایفش گویای این واقعیت است که جامعه نیز به هدف‌های خود نخواهد رسید زیرا هر جامعه‌ای می‌کوشد تا نسل‌های بالنده و متفکر پرورش دهد و هسته این بالندگی در درون خانواده شکوفا می‌شود و اما اعتماد در نظام خانواده موجب بقای خانواده می‌شود و اگر کارکردهای مختلف در نظام خانواده مثل کارکرد تربیت، بقای نسل‌ها، فرهنگ‌سازی و کسب دانش و مهارت‌های منطبق با زمان، ادامه تحصیل و ... نباشد، روابط خانواده برهم خورده و ایجاد بی‌اعتمادی می‌نماید. اگر اعتماد در روابط خانوادگی حکمفرما نشود، موجب از بین رفتن نظام خانواده می‌شود.

دانشگاه آزاد اسلامی با رشد و گسترش روز افزون تقریباً تمام خانواده‌های ایرانی را به نوعی با سیستم خود درگیر کرده است و تأثیر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی آن بر شهرها و خانواده‌ها انکارناپذیر است. در این پژوهش سعی می‌گردد تأثیر این نهاد علمی، اجتماعی بر روابط خانوادگی مورد بررسی قرار گیرد و اثرات مثبت و منفی آن ارزیابی شود تا با ارائه راهکارهای پیشنهادی به سطح کیفی روابط دانشگاه و خانواده‌های درگیر با دانشگاه کمک شود.

مسئله اعتماد در نظام خانوادگی و توجه به بنیادی‌ترین عوامل انسجام بخش نظام اجتماعی مورد توجه این پژوهش بوده است و داشتن حداقل یک دانشجوی شاغل به تحصیل در یکی از واحدهای دانشگاهی دانشگاه آزاد اسلامی و درگیری خانواده، با مسائل مادی و معنوی که از طرفی هزینه را به همراه دارد و از جهتی بیانگر موفقیت خانواده در تربیت و به ثمر رسانیدن فرزندان و موفقیت تحصیلی آنهاست که حاصل یک زندگی مشترک است، که این امر می‌تواند به عنوان فاکتوری برای جلب اعتماد اعضای خانواده بخصوص زوجین تلقی شود.

روش پژوهش

پژوهش حاضر با استفاده از روش پیمایشی صورت گرفته است. روش پیمایشی عبارت است از روش منظم کسب اطلاعات استاندارد و یکنواخت درباره گرایش‌ها و رفتارها و سایر ویژگی‌های یک جمعیت و هدف آن به دست آوردن واقعیت‌ها و رابطه بین واقعیت‌هاست. در

این روش از پرسشنامه‌ها استفاده می‌شود. لذا در استفاده از روش پیمایشی از ابزار این پژوهش یعنی مصاحبه حضوری و پرسشنامه استفاده می‌گردد.

جامعه آماری شامل کلیه خانواده‌های استان زنجان است که تعداد ۴۰۰ خانواده (۲۰۰ خانواده دارای دانشجوی دانشگاه آزاد و ۲۰۰ خانواده فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد) به عنوان نمونه بصورت تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. بدین نحو که از بین شهرهای استان زنجان چند شهر بصورت تصادفی انتخاب شده و از بین شهرهای انتخاب شده تعدادی خانواده از نقاط مختلف شهر بصورت تصادفی انتخاب و به وسیله پرسشنامه و مصاحبه اطلاعات جمع آوری می‌گردد و با استفاده از روش‌های آمار توصیفی و استنباطی به کمک نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل و برآورد صورت می‌گیرد.

ابزار پژوهش

ابزار مورد استفاده در پژوهش حاضر پرسشنامه ۶۸ ماده‌ای بود که با روش لیکرت نمره گذاری شد و اطلاعات بدست آمده با نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل گردید. برای بررسی اعتبار پرسشنامه، اعتبار صوری پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت و برای تعیین روایی پرسشنامه کار در دو مرحله انجام شد. در مرحله اول تعداد ۲۰۰ پرسشنامه بین خانوارهای استان زنجان توزیع شد و پس از جمع آوری در برنامه SPSS روایی ۰/۹۳ بدست آمد. در مرحله دوم تعداد ۴۰۰ پرسشنامه به طور تصادفی توزیع شد و روایی ۰/۸۹ بدست آمد.

یافته‌های پژوهش

۱- خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد داشتند، در مقایسه با خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد نداشتند، بر اساس نتایج حاصل از آزمون T مستقل از اعتماد بیشتری در روابط خانوادگی برخوردار بودند.

۲- بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می‌کردند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می‌کردند، تفاوت معنادار وجود داشت.

۳- بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که دارای مقاطع مختلف تحصیلی بودند، تفاوت معنادار وجود داشت.

در بخش بعد شاخص‌های آماری پژوهش ارائه گردیده است.

توزیع فراوانی آزمودنی‌ها از نظر جنسیت

توزیع فراوانی آزمودنی‌ها از نظر جنسیت در جدول ۱ آورده شده است.

جدول (۱) توزیع فراوانی آزمودنی‌ها بر حسب جنسیت

فراوانی	درصد فراوانی	درصد اعتبار	درصد فراوانی تراکمی	
زن	۳۵۱	۸۷/۸	۸۷/۸	۸۷/۸
مرد	۴۹	۱۲/۳	۱۲/۳	۱۰۰/۰
جمع	۴۰۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

همانطور که ملاحظه می‌شود ۸/۸۷ درصد از آزمودنی‌ها دختر و ۳/۱۲ درصد از آنها پسر بوده‌اند.

شاخص‌های آماری سن آزمودنی‌ها

میانگین و انحراف استاندارد سن آزمودنی‌ها در جدول ۲-۴ آورده شده است.

جدول (۲) شاخص‌های آماری سن آزمودنی‌ها

تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس	دامنه تغییرات	حداقل سن
۳۹۸	۲۴/۲۰	۶/۹۸۰	۴۸/۷۲۰	۳۴	۱۸
بی‌جواب	۲				

در جدول (۲) شاخص‌های آماری سن آزمودنی‌ها نشان داده شده است. معادل فارسی اصطلاحات انگلیسی بکار برده شده در جدول فوق به ترتیب عبارتند از تعداد، میانگین،

انحراف معیار، دامنه تغییرات و حداقل سن است. چنانکه ملاحظه می‌شود میانگین سن افراد گروه مورد مطالعه تقریباً بیش از ۲۴ سال و انحراف معیار آن تقریباً ۶/۹ سال است.

توزیع فراوانی وضعیت تأهل

توزیع فراوانی آزمودنی‌ها از نظر وضعیت تاهل در جدول ۳ آورده شده است.

جدول (۳) توزیع فراوانی سن فردی آزمودنی‌ها تاهل

درصد فراوانی تراکمی	درصد اعتبار	درصد فراوانی	فراوانی	
۷۱/۳	۷۱/۳	۷۱/۳	۲۸۵	مجرد
۱۰۰/۰	۲۸/۸	۲۸/۸	۱۱۵	متاهل
	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

میزان فراوانی افراد مجرد ۲۸۵ نفر (۷۱/۳٪) و فراوانی افراد متاهل، ۱۱۵ نفر (۲۸/۸٪) است.

توزیع فراوانی از نظر میزان تحصیلات

توزیع فراوانی آزمودنی‌ها از نظر میزان تحصیلات در جدول ۴ آورده شده است.

جدول (۴) توزیع فراوانی از نظر میزان تحصیلات پاسخگویان

درصد فراوانی تراکمی	درصد اعتبار	درصد فراوانی	فراوانی	میزان تحصیلات
۱/۳	۱/۳	۱/۳	۵	زیر دیپلم
۶۶/۰	۶۴/۷	۶۴/۳	۲۵۷	دیپلم
۹۸/۰	۳۲/۰	۳۱/۸	۱۲۷	فوق دیپلم
۹۸/۷	/۸	/۸	۳	لیسانس
۱۰۰/۰	۱/۳	۱/۳	۵	فوق لیسانس
		/۸	۳	بی‌جواب
		۱۰۰/۰	۴۰۰	جمع

۱/۳ درصد از آزمودنی‌ها زیردپلم، ۶۴/۳ درصد دپلم، ۳۱/۶ درصد فوق دپلم، ۸/ درصد لیسانس، ۱/۳ درصد فوق لیسانس و ۸/ درصد میزان تحصیلات خود را مشخص نکرده‌اند. توزیع فراوانی از نظر میزان رضایت زناشویی افراد متاهل توزیع فراوانی آزمودنی‌ها از نظر میزان رضایت زناشویی افراد متاهل در جدول ۵ آورده شده است.

جدول (۵) توزیع فراوانی از نظر میزان رضایت زناشویی افراد متاهل

درصد رضایت زناشویی	فراوانی	فراوانی درصد	درصد	درصد تراکمی
٪۲۵	۵	۴/۵	۴/۵	۴/۵
٪۵۰	۱۸	۱۶/۴	۱۶/۴	۲۰/۹
٪۷۵	۳۸	۳۴/۵	۳۴/۵	۵۵/۵
٪۱۰۰	۴۹	۴۴/۵	۴۴/۵	۱۰۰/۰
جمع	۱۱۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

همانطور که در جدول ۵ ملاحظه می‌شود ۴/۵ درصد از افراد متاهل به میزان ٪۲۵، ۱۶/۳۶ درصد به میزان ٪۵۰، ۳۴/۵۴ درصد به میزان ٪۷۵ و ۵۴/۴۴ درصد به میزان ٪۱۰۰ رضایت زناشویی دارند.

شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات کل اعتماد در روابط خانوادگی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات کل اعتماد در روابط خانوادگی در جدول ۶ آورده شده است.

جدول ۶ شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات کل اعتماد در روابط خانوادگی

خطای استاندارد میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد	وضعیت	اعتماد در روابط خانوادگی
۱/۲۴۶	۱۷/۰۳۲	۲۰۴/۳۶	۱۸۷	دارای دانشجوی دانشگاه آزاد	
۲/۰۲۷	۲۸/۰۱۴	۱۹۵/۵۳	۱۹۱	فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد	

۳۷۸	معتبر
۲۲	بی جواب
۱۹۹/۹۰	میانگین
۱/۲۱۵	خطای استاندارد میانگین
۲۰۲/۵۰	میانه
۲۱۷	نما
۲۳/۶۲۶	انحراف استاندارد
۵۵۸/۱۷۲	واریانس
- ۱/۵۷۴	کجی
/۱۲۵	خطای استاندارد کجی
۵/۳۵۸	کشیدگی
/۲۵۰	خطای استاندارد کشیدگی
۱۹۷	دامنه
۶۸	کمینه
۲۶۵	بیشینه
۷۵۵۶۱	جمع

همانطور که در جدول ۶ مشاهده می شود میانگین برابر ۱۹۹/۹، خطای استاندارد میانگین برابر ۱/۲۱۵، میانه برابر ۲۰۲/۵، نما برابر ۲۱۷، انحراف استاندارد برابر ۲۳/۶۲۶، واریانس ۵۵۸/۱۷۲، کجی برابر ۱/۵۷۴-، خطای استاندارد کجی برابر ۱۲۵/، کشیدگی برابر ۵/۳۵۸، خطای استاندارد کشیدگی برابر ۲۵۰/، دامنه برابر ۱۹۷، کمینه برابر ۶۸ و بیشینه برابر ۲۶۵ است.

شاخص های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده های دارای دانشجوی دانشگاه آزاد

شاخص های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده های دارای دانشجوی دانشگاه آزاد در جدول ۷ آورده شده است.

جدول ۷ شاخص های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده های دارای دانشجوی دانشگاه آزاد

۱۸۷	معتبر
۱۴	بی جواب
۲۰۴/۳۶	میانگین
۱/۲۴۶	خطای استاندارد میانگین
۲۰۵/۰۰	میانه
۲۰۰	نما
۱۷/۰۳۲	انحراف استاندارد
۲۹۰/۰۹۱	واریانس
- /۶۳۸	کجی
/۱۷۸	خطای استاندارد کجی
۲/۸۲۲	کشیدگی
/۳۵۴	خطای استاندارد کشیدگی
۱۳۷	دامنه
۱۲۸	کمینه
۲۶۵	بیشینه
۳۸۲۱۵	جمع

همانطور که در جدول ۷-۴ مشاهده می‌شود، میانگین برابر ۲۰۴/۳۶، خطای استاندارد میانگین برابر ۱/۲۴۶، میانه برابر ۲۰۵، نما برابر ۲۰۰، انحراف استاندارد برابر ۱۷/۰۳۲، واریانس برابر ۲۹۰/۰۹۱، کجی برابر ۶۳۸-، خطای استاندارد کجی برابر ۱۷۸، کشیدگی برابر ۲/۸۲۲، خطای استاندارد کشیدگی برابر ۳۵۴/، دامنه برابر ۱۳۷، کمینه برابر ۱۲۸ و بیشینه برابر ۲۶۵ است. شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده‌های فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد

شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده‌های فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد در جدول ۸ آورده شده است.

جدول ۸ شاخص‌های مرکزی و پراکندگی نمرات اعتماد در روابط خانوادگی در خانواده‌های فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد

۱۹۱	معتبر
۸	بی‌جواب
۱۹۵/۵۳	میانگین
۲/۰۲۷	خطای استاندارد میانگین
۱۹۹/۰۰	میانه
۱۹۸	نما
۲۸/۰۱۴	انحراف استاندارد
۷۸۴/۷۷۷	واریانس
- ۱/۴۴۵	کجی
/۱۷۶	خطای استاندارد کجی
۳/۶۵۷	کشیدگی
/۳۵۰	خطای استاندارد کشیدگی
۱۸۹	دامنه
۶۸	کمینه
۲۵۷	بیشینه
۳۷۳۴۶	جمع

همانطور که در جدول ۸ مشاهده می شود میانگین برابر ۱۹۵/۵۳، خطای استاندارد میانگین برابر ۲/۰۲۷، میانه برابر ۱۹۹، نما برابر ۱۹۸، انحراف استاندارد برابر ۲۸/۰۱۴، واریانس ۷۸۴/۷۷۷، کجی برابر ۱/۴۴۵-، خطای استاندارد کجی برابر ۱۷۶/، کشیدگی برابر ۳/۶۷۵، خطای استاندارد کشیدگی برابر ۳۵۰/، دامنه برابر ۱۸۹، کمینه برابر ۶۸ و بیشینه برابر ۲۵۷ است. برای آزمون فرضیه شماره ۱ "خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد دارند در مقایسه با خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد ندارند از اعتماد بیشتری در روابط خانوادگی برخوردارند" از آزمون تی مستقل استفاده شد که نتایج آن در جدول ۹ آورده شده است.

جدول ۹ آزمون تی مستقل برای مقایسه میانگین‌ها

وضعیت	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای استاندارد میانگین
دارای دانشجوی دانشگاه آزاد	۱۸۷	۲۰۴/۳۶	۱۷/۰۳۲	۱/۲۴۶
فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد	۱۹۱	۱۹۵/۵۳	۲۸/۰۱۴	۲/۰۲۷

Independent Samples Test

آزمون تی برای همسانی میانگین‌ها					آزمون لون برای همسانی واریانس‌ها		اعتماد در روابط خانوادگی
t	df	سطح معناداری	تفاوت میانگین	خطای استاندارد میانگین	سطح معناداری	F	
۳/۶۹۳	۳۷۶	/۰۰۰	۸/۸۳	۲/۳۹۱	/۰۰۰	۱۵/۷۱۰	با فرض همسانی واریانس‌ها
۳/۷۱۱	۳۱۴/۷۲۷	/۰۰۰	۸/۸۳	۳/۳۷۹			با فرض ناهمسانی واریانس‌ها

همانطور که مشاهده می شود با توجه به اطلاعات جمع آوری شده و آلفا در سطح ۰/۰۱، چون t بدست آمده از t جدول بزرگتر است شواهد لازم برای رد فرض صفر وجود دارد و میتوان نتیجه گرفت خانواده هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد دارند در مقایسه با خانواده هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد ندارند از اعتماد بیشتری برخوردارند.

برای آزمون فرضیه ۲ " بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می کنند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می کنند تفاوت وجود دارد " از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱۰ آورده شده است.

جدول ۱۰ تحلیل واریانس یک طرفه برای مقایسه میانگین ها تحلیل واریانس

اعتماد در روابط خانوادگی	SS	df	MS	F	Sig
میان گروهی	۵۸۳/۲۸۳	۴	۱۴۵/۸۲۱	/۲۵۹	/۹۰۴
درون گروهی	۲۰۹۸۴۷/۷	۳۷۳	۵۶۲/۵۹۴		
جمع	۲۱۰۴۳۱/۰	۳۷۷			

همانطور که ملاحظه می شود چون f مشاهده شده از f جدول در سطح ۰/۰۵ کوچکتر است فرض صفر پذیرفته می شود. بنابراین می توان نتیجه گرفت بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مراکز استان زندگی می کنند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می کنند تفاوت معناداری وجود ندارد.

برای آزمون فرضیه ۳ " بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که دارای طبقات مختلف تحصیلی هستند تفاوت وجود دارد " از تحلیل واریانس یک طرفه استفاده شد که نتایج آن در جدول ۱۱ آورده شده است.

جدول ۱۱ تحلیل واریانس یکطرفه برای مقایسه میانگین‌ها

تحلیل واریانس

اعتماد در روابط خانوادگی	SS	df	MS	F	Sig
میان گروهی	۷۴۷۱/۰۴۴	۵	۱۴۹۴/۲۰۹	۱/۳۲۳	/۲۵۳
درون گروهی	۴۲۷۹۵۵/۸	۳۷۹	۱۱۲۹/۱۷۱		
جمع	۴۳۵۴۲۶/۹	۳۸۴			

همانطور که ملاحظه می‌شود چون f مشاهده شده از f جدول در سطح 0.05 کوچکتر است فرض صفر پذیرفته می‌شود. بنابراین میتوان نتیجه گرفت بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که درای طبقات مختلف تحصیلی هستند تفاوت معناداری وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش دانشگاه آزاد اسلامی بر ایجاد اعتماد در روابط خانوادگی در استان زنجان در سال ۱۳۸۵ بود. نتایج به دست آمده به طور کلی نشان داد که: خانواده‌های دارای دانشجوی دانشگاه آزاد در مقایسه با خانواده‌های فاقد دانشجوی دانشگاه آزاد از اعتماد بیشتری در روابط خانوادگی برخوردار بودند؛ و بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می‌کردند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می‌کردند تفاوت معنادار وجود داشت؛ همچنین بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که دارای مقاطع مختلف تحصیلی بودند تفاوت معنادار وجود داشت.

فرضیه اول پژوهش "خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد دارند در مقایسه با خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد ندارند از اعتماد بیشتری در روابط خانوادگی برخوردارند" با آزمون تی مستقل در سطح $\alpha = 0.01$ تایید شد و می‌توان نتیجه گرفت که خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد دارند در مقایسه با خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه

آزاد ندارند از اعتماد بیشتری برخوردارند. برای توضیح این مطلب می توان به نکات زیر اشاره کرد:

الف: خانواده‌هایی که دانشجوی دانشگاه آزاد اسلامی دارند این حس ثمر بخشی و اعتماد در آنها تقویت شده و احساس می کنند که درخت زندگی آنها محصول داده و به ثمر رسیده است و سالهای گذشته از عمر آنها بیهوده نبوده است و این احساس رضایت مندی به بهبود روابط خانوادگی و حس اعتماد در روابط خانوادگی آنها کمک می کند و از طرف دیگر خانواده‌هایی که فاقد دانشجو هستند مطابق تئوری رشد روانی-اجتماعی اریکسون احساس رکود می کنند و این حس در آنها تقویت می شود که دستاورد با معنایی نداشته اند و به دنبال آن در خود رفتگی، احساس نارضایتی از گذشته و زندگی خانوادگی و در نهایت به دنبال مقصر و عامل این ناکامی گشتن را به دنبال دارد که عواقب آن احساس عدم اعتماد در روابط خانوادگی و نارضایتی خواهد بود.

ب) هدفمند کردن زندگی، نداشتن نگرانی از آینده فرزندان برای امرار معاش، شانس پیدا کردن کسب و کار به دلیل داشتن مدرک تحصیلی و حرفه ای در زمینه ای خاص از دلایل دیگری است که خانواده‌ها باهم تفاهم و صمیمیت بیشتری نشان دهند و در جهت موفقیت فرزندان باهم تعامل و همکاری نمایند که این خود نیز بر ایجاد اعتماد در روابط خانوادگی تاثیر مثبت دارد.

ج) افزایش فهم و شعور در راستای ارتقا سطح علمی فرزندان این حس اعتماد را در والدین و خانواده‌ها تقویت می کند که احتمال گرفتاری در دام اعتیاد و سایر بزهکاری‌هایی که جوامع جوان قرن ۲۱ را تهدید می کند بسیار کمتر از جوانان بیکار و کم سواد است. و به همین دلیل با خرسندی از این مو هبت وقت بیشتری را باهم صرف می کنند. به شهرهای محل سکونت دانشجویان و خانه‌های آنها سر می زنند. به آگهی‌ها و مطالب مطرح شده در خصوص دانشجویان خود دقت می کند و با درگیری در امور ثبت نام. مسائل مالی و هزینه‌ها و سایر مسائل تحصیلی آنها باهم تعامل بیشتری پیدا می کنند و این خود بر اعتماد در روابط خانوادگی نقش مؤثری دارد که خانواده‌های فاقد دانشجو از آن محروم هستند.

درخصوص فرضیه^۲ بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می‌کنند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می‌کنند تفاوت وجود دارد" فرض صفر پذیرفته شد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت: بین نمرات اعتماد در روابط خانوادگی افرادی که در مرکز استان زندگی می‌کنند با افرادی که در سایر شهرها زندگی می‌کنند تفاوت معناداری وجود ندارد. عدم تفاوت ساختاری به لحاظ فرهنگی و اجتماعی در خانواده‌های ساکن در شهرهای مورد مطالعه را می‌توان از دلایل عدم تفاوت در میزان اعتماد پذیری در روابط خانوادگی عنوان کرد این مطلب شاید تاییدی باشد بر فرضیه قبلی که محل سکونت نتوانسته است به اندازه داشتن دانشجوی شاغل در دانشگاه آزاد اسلامی جو اعتماد پذیری در خانواده را تحت تاثیر قرار دهد.

منابع و مأخذ

- ۱- آلبرو، مارتین، **مقدمات جامعه‌شناسی**، ترجمه منوچهر صبوری، تهران، چاپ اول، ۱۳۸۰.
- ۲- آراسته، حمیدرضا، رزقی شیرسوار، هادی، عماری، حسن. **ارزیابی سطح اعتماد اجتماعی در میان دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های کشور**، پژوهش نامه علوم اجتماعی گرمسار، سال سوم، شماره دوم، تابستان ۱۳۸۸.
- ۳- ادهمی، جمال، **اعتماد بین قومی**، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، ۱۳۸۶.
- ۴- اعرازی، شهلا، **جامعه‌شناسی خانواده**، نشر مطالعات روشنفکران زنان، چاپ اول، تهران ۱۳۷۶.
- ۵- پور افکاری، نصرت الله، **فرهنگ جامع روانشناسی، روانپزشکی**، چاپ دوم، فرهنگ معاصر، تهران، ۱۳۷۶.
- ۶- پیرو آلن، **فرهنگ علوم اجتماعی**، ترجمه باقر ساروخانی، سازمان انتشارات کیهان، چاپ دوم، تهران ۱۳۸۰.

- ۷- تاجبخش، کیان، **سرمایه اجتماعی ((اعتماد، دموکراسی و توسعه))** ترجمه افشین خاکباز و حسن پویان، تهران، انتشارات شیرازه، ۱۳۸۴.
- ۸- ترنر، جانانان. اچ و بیگلی. آل، **پیدایش نظریه جامعه شناختی**، ترجمه عبدالعلی لهسایی زاده، شیرازه، چاپ اول، نشر دانشگاهی، ۱۳۷۱.
- ۹- تقوی، نعمت الله، **جامعه شناسی خانواده**، ۱۳۷۴.
- ۱۰- چلبی، مسعود، **بررسی تجربی نظام شخصیت در ایران**، تهران، مؤسسه پژوهشی فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۸۱.
- ۱۱- ریتز، جورج، **نظریه‌های جامعه شناسی**، ترجمه محسن ثلاثی، چاپ سوم، انتشارات علمی، تهران، ۱۳۷۷.
- ۱۲- ساروخانی، باقر، **روشهای تحقیق در علوم اجتماعی** (جلد دوم)، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، چاپ ششم، ۱۳۸۰، جلد دوم.
- ۱۳- سگالن، مارتین، **جامعه شناسی تاریخی خانواده**، چاپ دوم، نشر سروش، تهران، ۱۳۷۵.
- ۱۴- شهبازی، مظفرالدین، **جزوه درسی دانشگاه آزاد زنجان**، گروه علوم اجتماعی، ۱۳۷۷.
- ۱۵- عباس زاده، محمد (۱۳۸۴) "**بررسی عوامل مؤثر بر شکل گیری اعتماد اجتماعی در بین دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تبریز**". پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تبریز.
- ۱۶- فرشاد گهر، ناصر، شهیدی، محمد حسن، **روش تحقیق و مآخذ شناسی در علوم اجتماعی**، نشر بازرگان، ۱۳۸۴.
- ۱۷- قاضی طباطبایی، محمود، **تکنیک‌های خاص تحقیق**، دانشگاه پیام نور، تهران، ۱۳۷۶.
- ۱۸- قانع‌راد، محمد امین؛ و حسینی، فریده (۱۳۸۴). ارزش‌ها، شبکه روابط و مشارکت در سازمان‌های غیر دولتی. **مجله جامعه شناسی ایران**. دوره ششم، شماره ۳، پاییز.

- ۱۹- کلمن، جیمز، **بنیادهای نظریه اجتماعی**، ترجمه منوچهر صبوری، نشر نی، تهران، ۱۳۷۷.
- ۲۰- کلمن، جیمز، (۱۳۷۷). **نظریه‌های بنیادی جامعه‌شناختی**. ترجمه فرهنگ ارشاد، تهران.
- ۲۱- کمالی، افسانه، **مطالعه تطبیقی اعتماد در دو حوزه فرهنگ و سیاست**، پایان نامه دکترا، دانشگاه تهران، ۱۳۸۳.
- ۲۲- کمالی، علی اکبر، **بررسی مفهوم جامعه‌پذیری**، مرکز چاپ و نشر تحقیقات اسلامی، چاپ اول.
- ۲۳- معیدفر، سعید، جهانگیری، پرویز، **اعتماد اجتماعی تعمیم یافته و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن مطالعه موردی شهر ارومیه**، دانشنامه علوم اجتماعی، دوره ۱، شماره ۱، بهار ۱۳۸۸.
- ۲۴- **نمایه پژوهش فصلنامه اطلاع‌رسانی پژوهش**، اداره فرهنگ و ارشاد اسلامی، سال پنجم، تابستان، ۱۳۸۰.
- 25- Cohen , D. and Prusak , L (2001). In good company : how social capital make organizations work.
- 26- Putnam, R. D. (2000). “Bowling alone : the collapse and revival of American community”. **Simmon & Schuster**.
- 27- Prusak . L & D . cohen (2001). In Good company How social capital makes organization work. Harward Business school press.
- 28- Sztompka , pioter. Trust : A sociological Theory. Port chester , NY. USA: Cambridge University Press. University Press. 2000.

شرویش گاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتمال جامع علوم انسانی